

Eduskunnan vastaus hallituksen esitykseen laiksi kulttuuriesineiden maastaviennin rajoittamisesta

Eduskunnalle on annettu hallituksen esitys n:o 212/1998 vp laiksi kulttuuriesineiden maastaviennin rajoittamisesta. Eduskunta, jolle sivistysvaliokunta on antanut asiasta mietintönsä n:o 16/1998 vp, on hyväksynyt seuraavan lain:

Laki

kulttuuriesineiden maastaviennin rajoittamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Lain tarkoitus

Kansallisen kulttuuriperinnön suojelemiseksi rajoitetaan tieteellisesti, taiteellisesti ja historiallisesti arvokkaiden kulttuuriesineiden maastavientiä siten kuin tässä laissa säädetään.

2 §

Sovellettamisala

Tätä lakia sovelletaan kulttuuriesineiden vientiin Suomesta muihin Euroopan unionin jäsenvaltioihin ja vientiin yhteisön alueelta.

Tämä laki koskee Suomessa valmistettuja esineitä tai 4 §:ssä tarkoitettuja sellaisia ulkomailla valmistettuja esineitä, jotka ovat olleet Suomessa 100 viimeisen vuoden aikana vähintään 50 vuotta. Jos ulkomailla valmistetulla esineellä on kuitenkin erityistä arvoa Suomen kansallisen historian kannalta, tätä lakia sovelletaan esineeseen sen Suomessa oloajasta riippumatta.

Tätä lakia ei kuitenkaan sovelleta sellaisiin esineisiin, jotka ovat esineen tekijän tai sen

suunnitelleen tai muutoin luoneen luonnollisen henkilön hallinnassa.

3 §

Euroopan yhteisön lainsäädäntö

Sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään, kulttuuriesineen maastaviennistä Euroopan yhteisön ulkopuolelle on voimassa, mitä kulttuuriesineiden viennistä annetussa neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 3911/92 säädetään.

4 §

Vientilupaa edellyttävät esineet

Seuraavia esineitä tai niiden osia ei saa viedä maasta ilman tässä laissa tarkoitettua lupaa, ellei jäljempänä toisin säädetä:

1) muinaismuistolaisissa (295/1963) tarkoitettut arkeologiset esineet, jotka on löydetty maasta tai vedestä;

2) yli 50 vuotta vanhat taideteokset sekä yli 50 vuotta vanhat alkuperäiset tai niihin verrattavat taideteollisuuden ja taidekasityön tuotteet, joita on tehty rajoitettu sarja;

3) yli 100 vuotta vanhat rakennukset ja niiden osat;

4) yli 50 vuotta vanhat liikkuvat kuvat sekä äänitteet ja muut tekniset tallenteet;

5) seuraavat kirjalliset tuotteet:

a) yli 50 vuotta vanhat käsikirjoitukset;

b) yli 50 vuotta vanhat sävellyskäsikirjoitukset;

c) ennen vuotta 1800 Suomessa tai Suomea varten painetut kirjat ja kartat; ja

d) ennen vuotta 1600 ulkomailla painetut kirjat;

6) yksityiset arkistot sekä muihin esineryhmiin kuuluvat arkistoaineokset, jotka ovat tieteellisen tutkimuksen tai muun erityisen syyn vuoksi arvokkaita niiden iästä riippumatta;

7) kokoelmat, jotka ovat tieteellisen tutkimuksen tai muun erityisen syyn vuoksi arvokkaita, sekä luonnontieteelliset kokoelmat ja näiden kokoelmien näytekappaleet niiden iästä riippumatta;

8) yli 50 vuotta vanhat kulkuneuvot ja kuljetusvälineet;

9) seuraavat yli 100 vuotta vanhat esineet:

a) rakennuksiin kiinteänä sisustuksena kuuluvat esineet;

b) aseet, varusteet ja sotilaskäyttöön tarkoitettut koneet, laitteet ja varusteet;

c) ajannäyttäjät;

d) huonekalut ja valaisimet;

e) punnitus- ja mittavälineet sekä talousesineet;

f) työvälineet ja koneet;

g) leikkikalut ja pelit;

h) musiikki-instrumentit;

i) puvut ja tekstiilit;

j) kulta- ja hopeasepän teokset ja muut metalliesineet;

k) lasi- ja puuesineet, keramiikka ja posliiniesineet;

l) valokuvat sekä valokuvausvälineet ja muut optiset laitteet;

m) kirkollinen esineistö; ja

n) uskomuksiin liittyvät esineet; sekä

10) kansalliseen historiaan ja merkkihenkilöihin liittyvät esineet niiden iästä riippumatta.

5 §

Vientilupaa koskevat poikkeukset

Vientilupaa ei kuitenkaan tarvita, jos julkiseen kokoelmaan tai arkistoon kuuluva esine, evankelis-luterilaiselle kirkolle tai or-

todoksiselle kirkkokunnalle taikka niiden seurakunnalle tai seurakuntayhtymälle kuuluva esine viedään maasta lainaksi näyttelyyn, konservoitavaksi tai tieteellistä tutkimusta varten ja se palautetaan Suomeen.

Esittävän taiteilijan tai ammatinharjoittajan ei myöskään tarvitse hakea maastavientilupaa instrumentille tai muutoin työhön käytettävälle välineille, jotka on tarkoitus palauttaa Suomeen esiintymisen tai työsuorituksen jälkeen.

6 §

Lupahakemus ja sen käsittely

Esineen omistajan tai hänen valtuuttamansa on haettava esineen maastavientiin lupa. Lupahakemuksesta säädetään tarkemmin asetuksella.

Jos esineen vientiin on haettava samanlaisesti lupaa kulttuuriesineiden viennistä annetun neuvoston asetuksen ja tämän lain mukaan, hakemus tehdään mainitun asetuksen mukaisesti.

Ennen asian ratkaisemista lupaviranomaisella on tarvittaessa oikeus tutkia vientihakemuksessa tarkoitettua esinettä, dokumentoida ja valokuvata se tai ottaa siitä jäljennös. Nämä toimenpiteet eivät kuitenkaan saa viivyttää kohtuuttomasti lupahakemuksen käsittelyä.

7 §

Lupaharkinta

Vientilupa voidaan myöntää, jos esineen pysyttämiseen Suomessa ei ole olemassa tieteelliseltä, taiteelliselta tai kulttuurihistorialliselta kannalta erityisiä syitä.

Vientilupaa harkittaessa on otettava huomioon:

1) onko esine harvinainen vai onko vaaraa sen harvinaistumisesta;

2) onko esine erityisen edustava kansallisen kulttuuriperinnön kannalta;

3) liittyykö esine oleellisilta osin arvokaaseen kulttuuriympäristöön;

4) liittyykö esine kansallisen historian kannalta merkittäviin henkilöihin tai tapahtumiin; tai

5) onko olemassa jokin muu erityinen syy, jonka vuoksi esineen maastavientiä ei tulisi sallia.

Lupa on myönnettävä 1 momentista huolimatta, jos:

1) esine kuuluu ulkomaille muuttavan henkilön koti-irtaimistoon;

2) ulkomailla asuva henkilö on saanut esineen perintönä tai osituksen nojalla; tai

3) esine viedään Suomesta määräajaksi ja lupaviranomainen määrää esineen palautettavaksi Suomeen luvanhakijan esittämänä määräaikana, joka voi olla enintään kaksi vuotta.

8 §

Lupapäätös

Lupapäätöksen sisällöstä säädetään tarkemmin asetuksella. Jos maastavientiä koskeva hakemus on tehty 6 §:n 2 momentin mukaisesti, päätös sisältää ratkaisun myös tämän lain mukaan haettavasta luvasta.

Lupa raukeaa, jos esinettä ei ole viety maasta vuoden kuluessa luvan myöntämisestä.

Luvan maksullisuudesta on voimassa, mitä valtion maksuperustelaissa (150/1992) säädetään. Kunnallisilla lupaviranomaisilla on oikeus periä luvan käsittelystä vastaava maksu.

Maksu voidaan kuitenkin jättää perimättä 7 §:n 3 momentissa tarkoitetuista luvista.

9 §

Esineen lunastusoikeus

Jos lupaviranomainen on hylännyt maastavientihakemuksen ja jos esineen omistaja sitä vaatii, on museovirastolla tai valtion taidemuseolla oikeus lunastaa esine valtiolle.

10 §

Viranomaiset

Tämän lain mukaisena yleisenä lupaviranomaisena toimii museovirasto, jolle tehtävä 2 momentin mukaan kuuluu valtion taidemuseolle tai jollei 3 momentin nojalla ole muuta päätetty. Jos esine on tarkoitus viedä maasta muuton tai perinnön vuoksi ja jos lupahakemus koskee samanaikaisesti useita esineitä, museovirasto toimii lupaviranomaisena sen estämättä, mitä 2 ja 3 momentissa säädetään.

Lupaviranomaisena toimii valtion taidemuseo 4 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettujen taideteosten osalta.

Asianomainen ministeriö voi lisäksi päätää, että muu valtion laitos tai kunnan ylläpitämä museo toimii lupaviranomaisena ylläpitäjän suostumuksen mukaan.

Tässä laissa tarkoitettuina valvontaviranomaisina toimivat lupaviranomaiset ja tullilaitos.

Museovirasto ja valtion taidemuseo toimivat kulttuuriesineiden viennistä annetun neuvoston asetuksen mukaisina lupaviranomaisina 1 ja 2 momentissa säädetyillä toimialoillaan.

11 §

Valvonta

Lupaviranomaisella on tavaroiden julkisen myynnin vuoksi tai muusta perustellusta syystä oikeus tarpeellisessa määrin tutkia sellaisia esineitä, joiden vienti mahdollisesti edellyttää tämän lain mukaista vientilupaa.

Tulliviranomainen voi velvoittaa esineen maastaviejän hakemaan esineelle 4 §:ssä tarkoitettua lupaa, jos esineen maastavienti edellyttää lupaa tai jos on epäselvää, edellyttääkö vienti lupaa.

Jos lupaviranomainen on antanut 7 §:n 3 momentin 3 kohdan nojalla määräyksen esineen palauttamisesta määräaikana, on esineen omistajan ilmoitettava luvan myöntäneelle viranomaiselle esineen palauttamisesta Suomeen.

12 §

Väliaikainen maastavientikielto

Toimivaltaisen lupaviranomaisen virkamies tai viranhaltija voi kieltää esineen maastaviennin väliaikaisesti, jos esinettä ollaan myymässä tai muutoin luovuttamassa julkisesti. Kielto voidaan antaa, jos on todennäköistä, ettei esineelle myönnettäisi maastavientilupaa.

Väliaikainen maastavientikielto voidaan antaa esineen omistajaa kuulematta. Kielto annetaan todisteellisesti joko esineen omistajalle tai hänen lukuunsa toimivalle esineen myyjälle tai muulle asiamiehelle. Omistajan lukuun toimivan tulee ilmoittaa väliaikaisesta vientikiellosta esineen omistajalle.

Kieltoa on noudatettava, kunnes maastavientiä koskeva lupahakemus on ratkaistu.

Omistajan tai hänen lukuunsa toimivan on annettava tieto väliaikaisesta maastavienti-kiellosta esinettä myydessä tai luovutettaessa, ja kielto on esitettävä haettaessa lupaa esineen maastavientiin.

13 §

Muutoksenhaku

Tässä laissa tarkoitettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla lääninoikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Edellä 11 ja 12 §:n mukaisesta päätöksestä tai toimenpiteestä ei saa kuitenkaan erikseen valittaa.

14 §

Viittaussäännös ja puhevallan käyttäminen

Rangaistus tämän lain tai kulttuuriesineiden viennistä annetun neuvoston asetuksen vastaisesta esineen maastaviennistä tai sen yrityksestä säädetään rikoslain (39/1889) 46 luvun 4 ja 5 §:ssä. Menettämisseuraamuksista säädetään rikoslain saman luvun 8—13 §:ssä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua asiaa käsiteltäessä yleiselle valvontaviranomaiselle on annettava tilaisuus käyttää puhevaltaa asiassa.

15 §

Tarkemmat säännökset

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

16 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Tällä lailla kumotaan kulttuuriesineiden maastaviennin rajoittamisesta 7 päivänä kesäkuuta 1978 annettu laki (445/1978) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

17 §

Siirtymäsäännökset

Ennen tämän lain voimaantuloa vireille tulleet lupahakemukset ja niitä koskevat valitukset käsitellään loppuun tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti.

Jos kulttuuriesineen maastavientiin on myönnetty lupa ennen tämän lain voimaantuloa, noudatetaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Helsingissä 11 päivänä joulukuuta 1998
